

19.8.2016

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Lausuntopyyntönnne 23.6.2016, TEM/1239/03.01.01/2016, TEM044:00/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on uudistaa sosiaali- ja työttömyysturvaa tavalla, joka kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) muuttamista hallituksen strategisen ohjelman mukaisesti.

Esityksenä on, että työttömyysetuutta voisi käyttää starttirahan ja palkkatuen rahoittamiseen määräaikaisesti vuosina 2017 – 2018 sekä myös liikkuvuusavustuksen rahoittamiseen.

Kuntaliitto kannattaa periaatetta siitä, että passiivisista työttömyysetuuksista siirytään aktiivisempaan suuntaan. Muun muassa palkkatukeen suunnattuja määrärahoja on viime vuosina ollut hyvin rajallisesti saatavilla ja usein on jouduttu toteamaan, että palkkatukeen varatut määrärahat ovat loppuneet jo kesään mennessä. Esitys, jonka mukaan työttömyysetuuksien käyttöä laajennetaan siten, että niitä voidaan käyttää palkkatukeen, starttirahaan tai liikkuvuusavustukseen, tuo apua tilanteeseen, jossa hallitus on edelleen leikkaamassa tuntuvasti työllisyysmäärärahoja. Ilman kaavailtua esitystä palkkatukeen ja starttirahaan varatut rahat loppuisivat jälleen kesken vuotta. Muutos tuo palkkatuen ja starttirahan rahoitukseen ja käyttöön hieman lisää kaivattua joustavuutta ja toivottavasti antaa mahdollisuuden huomioida nykyistä paremmin työttömien määrän sekä heidän yksilölliset palvelutarpeensa.

Myös palkkatuen ja starttirahan enimmäismäärää ja -kestoa koskevia säännöksiä ollaan muuttamassa siten, että tukea kohdennettaisiin pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen lisäksi myös pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn.

Palkkatuella on ollut kiistatta keskeinen rooli etenkin nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työelämään siirtymisessä ja työkyvyn ylläpitämisessä. Jos palkkatukea jatkossa päätettäisiin kohdistaa etupäässä työttömyyden alkupäähän, eikä enää niinkään työllistymisen tueksi työttömyyden pitkittyessä, menetettäisiin yksi tärkeimmistä työkaluista pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyden alentamisessa.

Palkkatuen ja suoran työllistämisen nettokustannukset yhteiskunnalle ovat varsin suotuisia. Kun työttömyysturvan tilalle tulee palkka, erilaisia tukia käytetään vähemmän ja veroja maksetaan enemmän. Taloudellisten vaikutuksen lisäksi työllistymisen lisää usein myös ihmisen henkistä hyvinvointia, joka puolestaan tuo säästöjä jopa terveydenhoidon kuluihin. Järkevää olisikin tehostaa palkkatuen käyttöä ja markkinointia, jotta mahdollisimman monen työnhakijan työttömyysaika lyhenisi tukityön avulla.

Palkkatukeen esitettyä uutta rajoitusta siitä, ettei palkkatukea voisi enää myöntää vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen, Kuntaliitto ei pidä hyvänä muutoksena. Kaikkia, pieniltäkin vaikuttavia mahdollisuuksia työllistyä ja päästä takaisin työmarkkinoille, tulee ehdottomasti tässä työttömyystilanteessa tukea.

Palkkatuen enimmäismääriä esitetään muutettavaksi siten, että kiinteän prosentuaalisen osuuden sijasta tuen määrä olisi enintään 30, 40 tai 50 prosenttia palkkauskustannuksista. Palkkatukea suunnattaisiin myös nykyistä selvemmin työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen, eikä tukea enää myönnettäisi vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen. Työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaan työssäoloehdoon luettaisiin palkkatuetusta työstä lähtökohtaisesti 75 prosenttia työssäoloehdon muutoin täyttävistä kalenteriviikoista.

Palkkatuen määrälle olisi tärkeää määritellä tarkat kriteerit, jottei tuen suuruus jää virkailija- tai TE-toimistokohtaisesti ratkaistavaksi. Määriteltäessä tuen prosentuaalista osuutta palkkakustannuksista tulee noudattaa yhdenvertaisuuden periaatetta. Kun päätöksiä tuen määrästä tehdään, on kaikkia työnhakijoita kohteltava tasapuolisesti ja tuen suuruus tulee määritellä kaikille yhteisin kriteerein.

Kuntaliitto ei kannata muutosesitystä, jonka mukaan työttömyysturvalain mukainen työssäoloehto ei esityksen mukaan enää kertyisi palkkatuetussa työssä täysimääräisesti, vaan ainoastaan 75 % luettaisiin mukaan työssäoloehdon karttumiseen. Näkemyksiemme mukaan muutos tulee lisäämään entisestään pitkäaikais-työttömyydestä kunnille aiheutuvia paineita ja pitkään työttöminä olleita henkilöitä tulee jatkossa olemaan entistä enemmän kuntien maksuvastuun piirissä. Lisäksi esitetty muutos myös asettaa työntekijät erilaiseen asemaan lain edessä.

Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että pelkkä työnhakijoiden etuuksiin liittyvien ehtojen kiristäminen ei synnytä nykyisessä työllisyystilanteessa yhtään uutta työpaikkaa. Entistä tärkeämpää olisi nyt panostaa työpaikkojen lisäämiseen ja työllistämisen edistämiseen. Jos työpaikat eivät lisäänty tai avoinna olevat työpaikat ja työnhakijat eivät kohtaa, suunnitelluilla muutoksilla ei saavuteta kaivattuja tuloksia.

Mahdollisuudessa työllistyä on suuria alueellisia eroja. Jos ongelmana on työpaikkojen vähyyys suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään, asiaa ei ratkaise pelkästään se, että työnhakijat aktiivisesti hakevat avoimilla työmarkkinoilla haettavina olevia työpaikkoja. Pitää myös muistaa se, että on työnhakijoita, joiden työ- ja toimintakyky ei yksinkertaisesti riitä avoimille työmarkkinoille työllistymiseen, vaan ensisijainen tuen tarve voi olla jotain muuta. Hyvä uudistus on ollut, että työttömät voivat nykyisin ottaa pientä lisätyötä vastaan työttömyystukea menettämättä. Myös työllistämisen esteitä on jatkossakin pontevasti poistettava.

Kuntaliitto katsoo myös, että esitysluonnoksen taloudelliset ja muut vaikutusarviot ovat merkittäväällä tavalla puutteellisia. Esitettyjä arvioita ei ole perusteltu eikä konkretisoitu riittävästi.

Jos työssäoloehdon kurtumista ja palkkatuen käyttöön liittyviä ehtojakin osittain kiristetään esitysluonnoksessa mainituilla tavoilla, tulee kunnille, joille on annettu pitkittyneestä työttömyydestä rahoitusvastuu, antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet aktivoida alueellaan olevia pitkäaikaisyöttömiä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Ritva Laine
Johtaja
Alueet ja yhdyskunnat

Erja Lindberg
Kehittämispäällikkö